

Н.В. НЕТРЕБСЬКА,  
к.е.н., доцент кафедри фінансів, Київський національний університет технологій та дизайну,  
В.В. УШАКОВ,  
студент кафедри фінансів, Київський національний університет технологій та дизайну

## Розробка заходів протидії загрозам у системі економічної безпеки підприємства

Дослідження поняття «система безпеки підприємства», визначення його місця, ролі і пошук шляхів запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам економічній безпеці підприємства.

**Ключові слова:** фінансова безпека, економічна безпека, внутрішні загрози, зовнішні загрози.

Н.В. НЕТРЕБСКАЯ,  
к.э.н., доцент кафедры финансов, Киевский национальный университет технологий и дизайна,  
В.В. УШАКОВ,  
студент кафедры финансов, Киевский национальный университет технологий и дизайна

## Разработка мероприятий противодействия угрозам в системе экономической безопасности предприятия

Исследование понятия «система безопасности предприятия», определение его места, роли и поиск путей предотвращения внешних и внутренних угроз экономической безопасности предприятия.

**Ключевые слова:** финансовая безопасность, экономическая безопасность, внутренние угрозы, внешние угрозы.

N.V. NETREBSKA,  
Ph.D., Associate Professor of Finance, Kyiv National University of Technologies and Design,  
V.V. USHAKOV,  
student at the Department of Finance, Kyiv National University of Technologies and Design

## Development of measures to counter the threat in the economic security enterprise

The study of «system security company,» determining its place, role and finding ways to prevent external and internal threats to the economic security of the enterprise.

**Keywords:** financial security, economic security, internal threats, external threats.

**Постановка проблеми.** Сучасні умови господарювання, що характеризуються значним впливом фінансової кризи, вимагають обов'язкового включення в стратегію стійкого розвитку промислових підприємств заходів, які дозволяють мінімізувати зовнішні та внутрішні загрози економічній безпеці підприємства. Враховуючи безперечну наявність взаємозв'язку між переліком внутрішніх і зовнішніх загроз та формуванням системи економічної безпеки промислового підприємства, можна визначити напрями її зміцнення, розробити основні шляхи запобігання внутрішнім загрозам, спрямовані на досягнення основної мети – зміцнення рівня економічної безпеки підприємства.

**Аналіз досліджень та публікацій з проблеми.** Дослідженню питань економічної безпеки, як на рівні національної економіки, так і на рівні окремих суб'єктів господарювання, присвятили свої праці такі відомі вчені-економісти, як А. Гальчинський, В. Геєць, С. Мочерний, Я. Жаліло, В. Мунтіян, Т. Васильців, І. Александров, В. Богомолів, Г. Андрощук, Т. Клебанова, Г. Пастернак-Таранущенко, А. Барановський, С. Довбня та ін. Проте, незважаючи на вагомий науковий доробок у цій сфері та зважаючи на багатоплановість й зростаючу вагомість даної проблеми в сучасних умовах господарювання, питання забезпечення належного рівня економічної безпеки вітчизняних суб'єктів господарювання, вчасне виявлення та діагностика джерел небезпеки і надалі потребують посиленої уваги.

**Мета статті.** Визначення сутності поняття «економічна безпека підприємства» як динамічної характеристики системи елементів, взаємодія яких дозволяє забезпечувати його

стійкий розвиток і гарантувати захист фінансової діяльності від внутрішніх і зовнішніх загроз. Реалізація основних можливостей забезпечення фінансово-економічної безпеки банку.

**Виклад основного матеріалу.** Економічна безпека підприємства (фірми, організації) – цей такий стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки і устаткування) і підприємницьких можливостей, при якому гарантується найефективніше їх використання для стабільного функціонування і динамічного науково-технічного і соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним діям (загрозам).

Основними завданнями економічної безпеки підприємства є забезпечення пропорційного та безперервного економічного зростання, приборкання інфляції та безробіття, формування ефективної структури економіки та розвинутого ринку цінних паперів, скорочення дефіциту бюджету та державного боргу, забезпечення соціального захисту та підвищення якості життя населення, підтримка стійкості національної валюти тощо. Ці завдання визначають стратегію економічної безпеки як формування та обґрунтування стратегічних пріоритетів, національних інтересів, засобів і механізмів вирішення проблем.

Ураховуючи безперечну наявність взаємозв'язку між переліком внутрішніх і зовнішніх загроз та функціональних складових економічної безпеки промислового підприємства, стає можливим визначення напрямів зміцнення останньої, що передбачатиме основні шляхи запобігання внутрішнім загрозам, спрямовані на досягнення основної мети – зміцнення рівня економічної безпеки підприємства.

## ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зокрема, до основних шляхів запобігання внутрішнім загрозам економічній безпеці промислового підприємства належать:

- для зміцнення економічної безпеки такої функціональної її складової, як техніко–технологічна;
- зростання інтенсивності використання активів, скорочення рівня морального та фізичного зносу основних фондів, збільшення ресурсовіддачі та прискорення оборотності коштів, інвестованих в активи;
- для скорочення небезпеки фінансової складової передбачається вжиття заходів, спрямованих на забезпечення достатнього рівня ліквідності, підвищення ефективності використання власного капіталу через збільшення до достатнього рівня величини отримуваного чистого прибутку, скорочення залежності від кредиторів;
- зростання економічної безпеки кадрової складової забезпечуватиметься шляхом скорочення кількості вимушених відпусток персоналу, зменшення частки працівників пенсійного віку, стимулювання трудової активності персоналу, залучення кваліфікованої робочої сили.

Реалізація означених шляхів запобігання внутрішнім загрозам економічній безпеці промислового підприємства передбачає відповідні заходи.

Заходи для реалізації шляхів запобігання внутрішнім загрозам також розрізнятимуться в межах кожної окремої складової економічної безпеки промислового підприємства.

Запобігання внутрішнім загрозам техніко–технологічної складової в розрізі основних засобів стає можливим за таких умов: звільнення підприємства від зайвого обладнання, машин та інших основних засобів або здачі їх в оренду; своєчасного і якісного проведення планово – запобіжних і капітальних ремонтів; придбання високоякісних основних засобів; підвищення рівня кваліфікації обслуговуючого персоналу; своєчасного оновлення, особливо активної частини, основних засобів з метою недопущення надмірного морального і фізичного зносу; підвищення коефіцієнта змінності роботи підприємства, якщо в цьому є економічна доцільність; покращання якості підготовки сировини і матеріалів до процесу виробництва; підвищення рівня механізації й автоматизації виробництва; забезпечення там, де це економічно доцільно, централізації ремонтних служб; підвищення рівня концентрації, спеціалізації і комбінування виробництва; впровадження нової техніки і прогресивної технології – маловідходної, безвідходної, енерго– і паливозберігаючої; удосконалення організації виробництва і праці з метою скорочення втрат робочого часу і простою в роботі машин і обладнання.

Запобігання внутрішнім загрозам техніко–технологічної складової у розрізі оборотних засобів стає можливим за таких умов: забезпечення оптимального співвідношення між необхідним обсягом оборотних коштів і їх виробничою потребою; економічне і раціональне розпорядження товарно–матеріальними цінностями; мінімізація витрат на створення виробничих запасів; забезпечення мінімального надходження оборотних коштів у виробничих запасах при виконанні безперервності виробничого процесу; максимально можливе самофінансування потреб в оборотних коштах.

Аналіз численних зовнішніх і внутрішніх загроз, напрямів і об'єктів їхньої дії, можливих наслідків для підприємства свідчить про їхню різноманітність. Вони змінюються залежно

від роду діяльності підприємства. Для кожного підприємства буде своя система загроз, притаманна саме цьому підприємству. В зв'язку з цим головним завданням керівників підприємства, виходячи з конкретної ситуації, в якій опиниться господарюючий суб'єкт, є визначення найбільш небезпечних з них, розроблення системи заходів і їх своєчасного виявлення, запобігання або послаблення.

У роботах багатьох авторів, що досліджують питання економічної безпеки, наведено класифікацію економічних загроз. У даному дослідженні ми спробували узагальнити та представити найбільш значущі, на наш погляд, загрози економічній безпеці суб'єкта господарювання.

Так, загрози можуть бути передбачуваними (такими, що виникають в певних умовах, відомі із досвіду господарської діяльності, своєчасно виявлені та узагальнені економічною наукою) та непередбачуваними. Залежно від джерела їх виникнення – об'єктивними та суб'єктивними. Об'єктивні загрози виникають без участі й незалежно від бажання підприємства, незалежно від прийнятих рішень та дій керівництва. Це стан фінансової кон'юнктури, форс–мажорні обставини, наукові відкриття тощо. Їх необхідно розпізнавати та обов'язково враховувати в управлінських рішеннях. Суб'єктивні загрози породжені навмисними чи ненавмисними діями людей, різних установ та організацій, у тому числі державних.

Слід сказати, що задля нейтралізації будь–яких загроз економічній безпеці суб'єкти господарювання повинні спрямовувати свої зусилля на створення та підтримку власної системи безпеки. Під системою економічної безпеки розуміють організовану сукупність спеціальних органів, служб, засобів, методів та заходів, що забезпечують захист життєво важливих інтересів підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Система економічної безпеки не є однаковою, шаблонною для усіх господарюючих суб'єктів. Вона унікальна для кожного підприємства, оскільки залежить від виду та особливостей його діяльності, розмірів, виробничого потенціалу, ризикованості виробництва, наявності секретних матеріалів тощо. Система безпеки підприємства повинна характеризуватися комплексністю, тобто здатністю забезпечити майнову, фінансову, інтелектуальну, інформаційну, науково–технічну, екологічну безпеку підприємства. Крім того, вона повинна бути дієвою та ефективною, що безпосередньо залежить від ґрунтовності та чіткості окреслення кола тих завдань, які дана система повинна виконувати. В переважній більшості до числа основних завдань системи економічної безпеки суб'єкта господарювання належать:

- захист законних прав і інтересів підприємства і його співробітників;
- збір, аналіз, оцінка даних і прогнозування розвитку подій;
- вивчення партнерів, конкурентів, споживачів, майбутніх співробітників підприємства;
- своєчасне виявлення можливих загроз підприємству та його співробітникам з боку зовнішнього середовища;
- недопущення проникнення на підприємство структур економічної розвідки конкурентів, злочинців й окремих осіб з протиправними намірами;
- протидія технічному проникненню в злочинних цілях;
- забезпечення збереження матеріальних цінностей і відомостей, що становлять комерційну таємницю підприємства;

- отримання необхідної інформації для прийняття найбільш оптимальних управлінських рішень з питань стратегії і тактики економічної діяльності підприємства;
- сприяння у формуванні серед споживачів і ділових партнерів позитивної думки про підприємство;
- контроль за ефективністю функціонування системи безпеки, удосконалення її елементів.

Дієва система економічної безпеки створить умови для ефективного функціонування підприємства, досягнення бізнес-цілей в умовах жорсткої конкуренції та значних господарських ризиків, шляхом своєчасного виявлення та нейтралізації різноманітних загроз та небезпек.

### Висновки

Для будь-якого підприємства завжди існують загрози, які надходять із зовні або виникають усередині підприємства. Узагальнюючи сучасні підходи до визначення загроз визначено, що загроза – це реальна можливість впливу дії навмисного чи ненавмисного характеру, що порушує стійкість функціонування підприємства, завдає матеріальної та нематеріальної шкоди, яка призводить до відхилень від стратегії.

### Список використаних джерел

1. Аніловська Г.Я. До питання фінансової безпеки підприємства при залученні капіталу [Текст] / Г.Я. Аніловська, Н.С. Марушко // Науковий вісник НЛТУ України. Серія: Економіка, планування управління галузі. – 2009. – Вип. 19.4. – С. 114–122.
2. Бурцев В.В. Факторы финансовой безопасности России [Текст] / В.В. Бурцев // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. – №1. – С. 55–69.
3. Ермошенко М.М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство [Текст]: наукова монографія / М.М. Ермошенко, К.С. Горячева; Нац. академія управління. – К.: НАУ, 2010. – 232 с.
4. Кириченко О.А. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку підприємства [Текст] / О.А. Кириченко, Ю.Г. Кім // Економіка та держава. – 2009. – №1. – С. 13–17.

5. Кириченко О.А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання [Текст]: монографія / О.А. Кириченко, В.С. Сідак та ін. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2008. – 403 с.
6. Лоханова Н. Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку [Текст] / Н. Лоханова // Економіст. – 2005. – №2. – С. 52–56.
7. Орлов П.І. Основи економічної безпеки фірми [Текст] / П.І. Орлов. – Х.: Прометей–Прес, 2004. – 284 с.
8. Орлова В.В. Ідентифікація загроз фінансовій безпеці підприємства [Текст] / В.В. Орлова // Науковий вісник НЛТУ України. Серія: Економіка, планування і управління галузі. – 2011. – Вип. 21.13. – С. 267–273.
9. Підхомний О.М. Типологія загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємницької діяльності [Текст] / О.М. Підхомний, Н.О. Микитюк, І.П. Вознюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2007. – №605. – С. 119–123.
10. Пластун О.Л. Розвиток системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва сфери матеріального виробництва [Текст]: дис. на здоб. наук. ступеня к.е.н.: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / О.Л. Пластун; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2007. – 250 с.
11. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств [Текст]: навчальний посібник / Р.А. Слав'юк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 406 с.
12. Арефєва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки // актуальні проблеми економіки, 2009. – №1. – 2009. – С. 98–103.
13. Аналітична довідка: Матеріали Комітетських слухань Верховної Ради України «Шляхи подолання рейдерства: удосконалення законодавства та посилення реагування правоохоронних органів на протиправні дії його організаторів і виконавців». – К.: Міжвідом. наук.–дослід. центр з пробл. боротьби з організованою злочинністю при РНБО, 2008. – 127 с.
14. Український бухгалтерський тижневик «Дебет Кредит» [Електрон. ресурс]: Школа бухгалтера. Урок 40 (липень 2010). – №27. – Режим доступу до журналу: <http://www.dtk.com.ua/school/ukr/2003/27/27sc10.html>

УДК 005.591.4:334.78:656.2

О.А. ОСТРОВСЬКА,

к.е.н., доцент, докторант кафедри корпоративних фінансів і контролінгу, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

## Альтернативна реорганізація в антикризовому менеджменті підприємств залізничного транспорту

Проведено критичний аналіз нормативно-правових документів з питань функціонування та реформування залізничного транспорту в Україні. За результатами фінансової діагностики державних підприємств залізничного транспорту запропоновано альтернативні способи їх реорганізації в антикризовому менеджменті.

**Ключові слова:** реструктуризація, реорганізація, роздержавлення, корпоратизація, злиття, дочірні (асоційовані) підприємства, корпоративні підприємства.

О.А. ОСТРОВСКАЯ,

к.э.н., доцент, докторант кафедры корпоративных финансов и контроллинга, Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана

## Альтернативная реорганизация в антикризисном менеджменте предприятий железнодорожного транспорта

Проведен критический анализ нормативно-правовых документов по вопросам функционирования и реформирования железнодорожного транспорта в Украине. В результате финансовой диагностики государственных предприятий железнодорожного транспорта предложены альтернативные способы их реорганизации в антикризисном менеджменте.